

Novi Matajur

Leto II - Štev. 13 (37)
 UREDNIŠTVO In UPRAVA
 Čedad - via IX Agosto 8
 Tel. (0432) 7 13 86
 Poštni predal Čedad štev. 92
 Casella postale Cividale n. 92

ČEDAD 1.-15. julija 1975
 Autorizz. Tribun. di Trieste n. 450
 Izdaja ZTT
 Tiskarna R. Liberales - Čedad

Izhaja vsakih 15 dni
 NAROČNINA: Letna 2000 ltr
 Za Inozemstvo: 3000 ltr
 Poštni tekoči račun za Italijo
 Založništvo tržaškega tiska
 Trat 11-5374

Odgovorni urednik: Izidor Predan
 Za SFRJ žiro račun
 50101-603-45361
 »ADIT« DZS, 61000 Ljubljana,
 Gradišče 10/II - Telefon 22-207

Sped. in abb. post. II gr./70
 Poštnina plačana v gotovini
 Posamezna številka 100 ltr

Giovanna

Tarčmun

Muoj tata se kliče Tinac, jè zlo bardak, muora dielat, za de nas mantinjá.

Tu hiši nas je danajst: sedan bratru, dva strica, mama an on.

Muoj tata diela zidar Tist dan ki na gre dielat družin, se ustav' doma, pledé korpe an koše, an kajšankrat diela grabje.

Če na diela se na čuje dobrò.

On diela puno mištierju.

Vse je dobrò, samuo zdrauja ima malo. Če teškua diela, potlè se na čuje dobrò

Luciano

Gorenj Tarbij

Vsak dan mojã mama me je lepo učila, že kar sam hodu u ažilo: mi je pravla "Poglej, sam te čedno obliekla, viedi-jo, de te pogledam, kar se uárneš damou od pohajanja!" In vsakkrat sam ji jau "Se bom gledu daržãt čedan!"

Takuo k sam pasù prag od hiše, sam se vse pozabu. Kar sam se uarnù damou, sam biu tajšan, za me vrieč tu korito.

Mama me je kregala an sam jih ušafu go po rit. Sada pa me na kor vic pravit an mojã mat na nuca vic jezika an se na jez, ma me čaka vsa parprava zad, takuo k pridem damou.

Mama mi store vse počedit, kar sam umazu.

Zgoraj dva teksta iz natečaja «Moja vas» z risbami. Tako pišejo naši otroci, ki nimajo šol v materinem jeziku, kakor jih niso imeli njihovi starši.

OB TRADICIONALNEM PRAZNIKU VAŠKEGA PATRONA POMEMBNE KULTURNE MANIFESTACIJE V ŠPETRU

VELIK USPEH II. NATEČAJA BENEŠKIH OTROK "MOJA VAS"

Špeterski «senjan», ki ga praznujejo vsako leto na dan vaškega patrona 29. junija, je že davno poznan kot največji senjan v naših dolinah. Beseda «senjan» izhaja iz sejma in res so v preteklosti prodajali na sejmu različne artikle, posebno za kmetijske potrebe. Sejem je postal za beneške Slovence sinonim praznika. Tako v preteklosti. Sedaj, od kar obstoja in deluje študijski center «Nediža», se dodaja temu sejmu tudi bogat kulturni program. Pred kratkim so se sestali predstavniki odbora za praznovanje vaškega patrona

in študijskega centra «Nediža». Na sestanku so se odločili za celo vrsto kulturnih prireditvev, ki so jih tudi realizirali. Tako smo poslušali že v petek zvečer v dvorani strokovne šole koncert domačih pevskih zborov in beneških godcev.

Nastopili so: «Rečan» iz Les pod vodstvom Antona Qualize, «Nediški puobi» pod vodstvom G. Chiabudinija, pevski zbor iz Sv. Lenarta pod vodstvom gospoda Dorboloja, beneški godci Anton Birtič s pevci Frankom Kukovcem in Adri-

jo Gujon ter Ližo Juša iz Petjaga. Izvajali so naše pesmi in pokazali da so se v zadnjem času z učenjem precej trudili. Bili so zelo kvalitetni. Dvorana je bila že v petek natrpna do zadnjega kotička in mnogi niso imeli vstopa. Vsi nastopajoči so bili deležni burnih aplavzov.

Največje pričakovanje pa je vladalo za nedeljske prireditve. Plakati, ki so bili prilepljeni po vseh zidovih Beneške Slovenije, so naznanjali nagrajevanje otrok, ki so spisali pri- spevke za II. natečaj «Moja

vas», katerega je organiziral, kot lansko leto, študijski center «Nediža». Napovedano je bilo, da bodo brali otroci svoje spise, nastop pevskega zbora «Pod lipo» iz Dolenjega Barnasa, folklorne skupine iz Rezije in uradni govor furlanskega pisatelja Rieda Puppa.

Negotovo vreme ni zadržalo ljudi doma. Z otroki so prišli tudi starši, prijatelji in sorodniki. Svoje prispevke je napisalo v narečju nad sto otrok iz vseh naših dolin. Pred začetkom uradnega dela svečanosti, ki je bila napovedana za 15. uro, je bila dvorana stro-

kovne šole že napolnjena. Mnogo ljudi ni moglo noter. To je edini žalostni del cele prireditve. Organizatorji bi se morali pritožiti oblastem, da jim niso dodelile večje dvorane.

Prireditvev je odprla simpatična napovedovalka Bruna Strazzolini in je predstavila uradnega govornika, kot že povedano, furlanskega pisatelja Rieda Puppa. Puppo je imel res ganljiv govor. Najprej je izrazil zadovoljstvo nad prireditvijo in omenil podobna prizadevanja Furlanov za dvig svojega jezika in kulture. Isto se dogaja tudi v Beneški Sloveniji. Natečaj «Moja vas» ni samo tekmovanje za nagrade, ampak predvsem vere v vrednote domače kulture, katere nosilec je v prvi vrsti jezik, ter zavesti za ohranitev in ovrednotenje te kulture. To ni nikak nacionalizem, ampak le zvestoba zemlji očetov, zvestoba tisti kulturi, ki lahko širšo državno skupnost le bo-

gati. «Ohranite svoj jezik, govorite ga, pišite ga! To je edina prava pot in po tej poti morate pogumno naprej», je zaključil govornik.

Nato je nastopil barnaški zbor «Ped lipo», ki ga vodi priznani beneški glasbenik Nino Specogna iz Marsina. Čeprav se je zbor šele pred kratkim ustanovil, je čudovito zapel pet domačih beneških pesmi. S tem je hotel poudariti navezanost na svojo zemljo in na tradicijo svojih očetov. Dodal je še italijansko pesem iz 16. stoletja. Celotno delovanje zbora je usmerjeno k istim ciljem, kakor natečaj «Moja vas». Tisti, ki so trdili, da v Dolenjem Barnasu ne znajo več peti po slovensko, so se v nedeljo lahko prepričali, da ni tako. Tam slovenska pesem še vedno živi in kako živi!

Pred nastopom folklorne skupine iz Rezije, so stopili pred mikrofona otroci, da so

(Nadaljevanje na 2. strani)

MOJA VAS . . . .

Nadaljevanje s 1. strani

prebrali svoje spise. Prvi je začel Roberto iz Dreke, sledili pa so: Irene in Albin iz Gorenjega Trbilja, Marino iz Barda, Adriana in Giovanni iz Trčuna, Luciana iz Grmeka, Liliana iz Trušnjega in Maria Luisa iz Malinskega. Bili so veseli, pa tudi žalostni teksti, ki odražajo življenje in okolje, v katerem živijo naši otroci. Vsak izmed njih je bil deležen pristranskega ploskanja, pa tudi smeja.

Rezijanska folklorna skupina je morala plesati v zelo stisnjem prostoru, zato je vredna še večje pohvale. Vse se je gnetlo. Precej ljudi jih je gledalo iz dvorišča, skozi šolska okna.

Vodja rezijanskega folklornega ansambla, Luigi Paletti, je napovedoval tudi v rezijansčini. Aplavzov ni bilo konca. Rezijani so pokazali, da pridejo radi v naše kraje, zato so dali kratkotalno vse od sebe.

Čutili so se doma, med svojimi ljudmi.

Ob koncu prireditve se je začelo nagrajevanje. Vsi otroci, ki so kaj napisali, so dobili darila. Nagrade so prispevali društvo «Ivan Trinko», Novi Matajur, «Nediža», «Rečan» Zveza beneških emigrantov, Slovenski raziskovalni inštitut iz Trsta, Narodna in študijska knjižnica ter številne občine iz vseh treh pokrajin dežele Furlanije - Julijske krajine in posamezniki.

Za zaključek zelo kratek komentar. Naši otroci so dokazali, da ljubijo svoj jezik in ob tako veliki udeležbi natečaja «Moja vas» bi moral pasti vsak dvom, vsako zanikanje te realnosti. Na kulturne prireditve v Špetru ni bilo nič «uvoženega». Bili smo prisotni samo s svojo lastno kulturo, ki se razvija iz dneva v dan, kljub raznim težavam, bojkotom in stisnjem dvoranam. Tega procesa ne bo mogel nihče zaustaviti in končno bi bil čas, da bi oblasti spregledale in omogočile našim otrokom, da bodo lahko pisali za «Mojo vas» in drugo v našem jeziku po solah.

SLIKE IZ ŠPETARSKEGA SEJMA

Na konkoršu «Moja vas» niso smeli manjkati «Nediški puobi», ki so ubrano zapeli

Rezijanska folklorna skupina je odnesla iz Špetra največ aplavzov

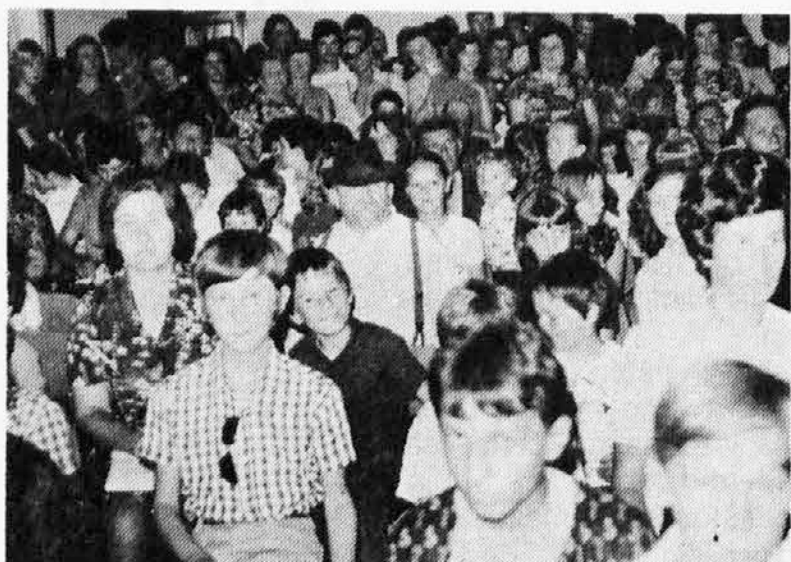
Tudi beneški godci so igrali v Špetru. Na sliki Anton Birtič s pevcema F. Kukovcem in Adrio Gujon

Pevski zbor «Rečan» nastopa na vseh kulturnih manifestacijah. Tudi v Špetru je imel velik uspeh (Šučes)

Pevski zbor «Pod lipo» iz Barnasa je prav lepo pel na konkoršu «Moja vas»

Del otrok in staršev na konkoršu «Moja vas». Dvorana je prepolna

Dosti aplavzov je odnesel pevski zbor iz Sv. Lenarta, ko je nastopil v petek zvečer v Špetru

IZLET BRALCEV "VEČERA,"
IZ MARIBORA

V soboto, 28. junija, popoldne je prišlo na izlet v Beneško Slovenijo 120 bralcev mariborskega «Večera». Pripeljali so se s tremi avtobusi. Na obmejnem bloku pri Stupici sta jih pričakala podpredsednik kulturnega društva «Ivan Trinko» iz Čedad, Franko Karlič in odgovorni urednik Novega Matajurja Izidor Predan. Spremljala sta jih do Landarske jame, kjer je imel Predan kratek nagovor, v katerem je orisal zgodovino beneških Slovencev, sedanje narod-

nostno, kulturno in gospodarsko stanje ter njihov boj za priznanje statusa manjšine in vseh pravic, ki so s tem priznanjem povezane.

Po ogledu Landarske jame so odpotovali izletniki do Čedad, nato pa nadaljevali pot proti Vidmu, kjer so tudi prenočili.

Ti množični izleti so zelo koristni, saj se preko njih od bližje seznanijo Slovenci v matični domovini o življenju in boju, ki ga vodijo beneški Slovenci za svoj narodnostni obstoj.

DON PASQUALE GUJON

BENEČIJA
LA GENTE DELLE VALLI

28

C'è dunque una Patria propriamente detta ed una politica. Mi spiego con un caso limite: tanto l'ucraino che l'abitante della Mongolia appartengono allo stesso stato russo, ma in realtà, oltre questa appartenenza, non c'è nulla di comune tra i due concittadini. Altrettanto c'è poco di comune tra un sardo ed un friulano. La parlata, il bagaglio culturale, le manifestazioni artistiche e la mentalità del friulano è differente da quella del sardo; sono infatti

valori che non appartengono alla terra dei suoi padri.

E' un concetto relativo. Se, girando per l'Europa, si incontra un compaesano, si fa grande festa; se si incontra uno dello stesso Mandamento, si fa mezza festa; se si incontra una persona di un'altra Regione, ci si limita allo scambio di qualche frase. Ma se fosse possibile fare un viaggio tra ipotetici abitanti di un altro pianeta, anche un cinese diverrebbe un caro compatriota.

I Governi, fino al prossimo passato, hanno giocato sul significato dei vocaboli: il concetto di stato diveniva sinonimo di Patria. Serviva loro per arruffare con retorici discorsi i propri cittadini contro i cittadini di altre Patrie. Così i disgraziati si scannavano vicendevolmente con grande eroismo, meritandosi, da una parte e dall'altra delle barricate, medaglie e monumenti.

Sembra, appunto, che quei discorsi rimbombino ancora da noi nella testa di molti anziani, mentre la gente ha cominciato a capire che è davvero «disgraziata la terra che ha bisogno di eroi» come dice Brecht; che le vanaglorie nazionali, al pari delle teorie naziste della supremazia della razza, sono funghi marci del passato e che tutti gli uo-

mini, in ultima analisi, appartengono alla stessa Patria.

Quando questo concetto sarà divenuto norma di comportamento per tutti, non ci sarà motivo di mettere a confronto i propri valori con quelli di un altro, quindi, nè si sentirà inferiore, nè guarderà dall'alto in basso il suo simile. E' un pensiero paolino. Peccato che molti della nostra gente, come diversi delle immediate vicinanze, siano ancora lontani dal capirlo!

Comune non è più l'epoca in cui puntigliosi uomini della Chiesa, inaridendosi nelle diatribe dottrinali, persero di vista il comandamento del Maestro: «Uomini amatevi»: l'un l'altro si additavano coll'accusa di pecore fuori dell'ovile. Anche Marx, il cui slogan era: «Lavoratori unitevi!», sarà rimasto schoccolato nel vedere che i suoi seguaci si ac-

cusano vicendevolmente di deviazionismo ideologico.

Ora, tanto il cristianesimo quanto il marxismo si professano, per principio, al di sopra di ogni discriminazione di confini, di lingua, di razza ecc. Il cristianesimo per tutti gli uomini; il marxismo per tutti i lavoratori. Se uno strumentalizzasse la Chiesa per scopi discriminatori, compirebbe un attentato all'autenticità della stessa abbassandola al ruolo di Chiesa nazionale, Analogamente dicasi per il marxismo.

SCUOLA

Già più di cinquant'anni fa, molti si meravigliavano che da noi si parlasse ancora sloveno. E' un fatto che desta meraviglia se si considera che siamo stati da secoli tagliati fuori dal mondo slavo;

che non c'è stata mai da noi una scuola slovena e che i Governi italiani hanno compiuto ogni sforzo per indurre la gente a parlare unicamente la favella di Dante.

Specialmente attraverso la scuola.

Lo slogan era: «La scuola prima di tutto!». E, contrariamente a quanto di solito avviene per tutte le programazioni governative, l'iniziativa è stata condotta a buon termine. Ogni paesetto ha le sue belle aule scolastiche. Senonchè la gente, per vivere, ha dovuto emigrare e le scuole, che sarebbero utilissime nelle zone depresse e affollate del mezzogiorno, fanno bella mostra di sé sulle falde dei nostri monti, romite e solitarie come le chiesette nostre medioevali.

(Continua)

LETTERA DEL Dott. MIZZAU ALLA REDAZIONE

Udine, 30 maggio '75

Il sig. M. Vertocev sul numero di maggio parla di «sei libri parlano di noi», e non accenna al settimo di Spicogna Mizzau Di Rito su Ivan Trinko, pubblicato recentemente a cura della Comunità delle Valli del Nativone.

Non credo si tratti di una dimenticanza e per questo ho pensato alla «censura».

Ho pensato male?

Distinti saluti.

dott. Alfeo Mizzau

Egregio Dott. Mizzau,

Ci fa molto piacere che Ella segua ciò che scriviamo sul Novi Matajur. Il libro in argomento fu recensito dal nostro giornale, n. 23 del 1-15 dicembre 1974, pag. 3 sotto il titolo: «Knjiga o Mons. Ivanu Trinku» e ne parlammo bene. Informammo pure i nostri lettori che il libro era in vendita presso la Cartoleria Arti Grafiche Friulane, Via Treppo - Udine.

Se nell'articolo «Sei libri parlano di noi» M. Vertocev

non accenna a quello di Spicogna Mizzau - Di Rito, penso che egli non ritenesse necessario ritornare sull'argomento, già ampiamente trattato. Comunque altri ancora hanno scritto sulla nostra Comunità e di loro non si fa cenno nell'articolo «incriminato». Ci prefiggiamo di recensire nel prossimo futuro anche questi.

Con la pubblicazione del libro su Ivan Trinko si è cercato di riparare, almeno in parte, i torti e le ingiustizie subite, da vivo e da morto, da questo strenuo difensore della Comunità slovena della nostra Provincia e noi non possiamo che rallegrarci, anche se alcune affermazioni nel testo non ci soddisfano. Noi ci accontentiamo anche di poco, perchè è sempre meglio che niente.

Colgo l'occasione di ringraziarla per il contributo dato per mettere in vera luce la nobile figura del nostro amato poeta, Mons. Ivan Trinko.

Distinti ossequi

Isidoro Predan

Povodnja na Lesah.

SLABA URA

No naših dolinah dežuje usak dan že nad 50 dni. Na mjestih smo imjeli tudi tučo, ki je napravila veliko škodo. Rjeke so že večkrat prestopile breguove in poplavile polja. Slabo kaže za ljetne pardjelke. Trave sploh se ne more sječ. Upamo, da bo še zasijalo takuo teškuo pričakovano sonce.

SREČANJE MED NAŠIMI IN TOLMINSKIMI JAGRI

U nedeljo 22. junija je bilo simpatično lovsko srečanje na planini Plečija nad Foni. Srečali so se naši in tolminski lovci. Kako in zakaj je prišlo do tega srečanja? Predstavnik lovske družine iz Volč je pred mesci stopil v stik z dreškim županom Namorjem in ga zaprosil, če bi lahko dreški jagri, ki so hkrati tudi lastniki gozdov in senožet na drugi strani meje, dali eno roko za popravilo ceste, ki pelje iz Solarjeu do lovske kočice na Plečjah. Tolminske lovce zanima lepo urejena cesta zaradi lova, medtem ko za naše pomeni dobra cesta lahek prevoz gozdnega materiala, sena in drugih pridelkov. Dogovorjeno in storjeno. V nedeljo, 22. junija, dopoldne so šli Drečani s traktorji, lopatami in motornimi žagami na delo. Od zjutraj do poldne je bilo use nared. Delali so eni in drugi. Opoldne pa so se zbrali okoli kotla, iz katerega je lepo zadišal srnjakov gulaž. To so pripravili Tolminci. Naši so poskrbeli za pijačo. Po prijateljskem kosilu in ob dobrem kozarcu vina je začela iz planine odmevati naša pesem.

Drečani so se vrnili zvečer vsi veseli domov, a niso bili sami. Nekaj tolminskih lovcev je prišlo za njimi do Brega, ker so hoteli pokušati tudi vino našega župana Namorja. Bil je še boljše od tistega, ki so ga pili na planini.

S tem srečanjem so bili vsi zadovoljni in so si obljubili, da se bodo še zbrali, tudi če ne bo potrebno popravljati ceste.

Discorso di Ado Cont alla festa di Čenebola

A nome della popolazione di Canebola e dell'UNIONE EMIGRANTI SLOVENI del Friuli - Venezia Giulia, innanzitutto vorrei ringraziare tutti coloro che hanno partecipato a questa festa di San Juan, che da circa 23 anni non veniva più fatta.

Quest'anno abbiamo potuto riprendere questa bella tradizione per merito della buona volontà dei nostri giovani che sentono la necessità di conservare le proprie origini folcloristiche e culturali, che negli anni passati sono state trascurate causa l'emigrazione forzata.

Perchè questa emigrazione di massa?

Perchè le nostre autorità volevano far scomparire i nostri paesi in un disegno cinico, freddo, sciovinista e razzista.

E per fare questo hanno agito così, non hanno fatto niente dal punto di vista economico mentre una fine politica di repressione doveva servire a far dimenticare alle nostre genti le proprie tradizioni, il proprio folclore.

In questo disegno si sono aperte le strade all'emigrazione pensando che in poco tempo gli emigranti si sarebbero

assimilati alle popolazioni dove c'era il posto di lavoro.

Invece tutti questi disegni sono falliti, i partiti di governo italiani hanno clamorosamente fallito nella loro politica e dall'estero è arrivata una voce onesta potente e rivendicativa.

Una voce che chiedeva di porre fine a questa politica clientelare e conservativa.

In questo quadro va inquadrata la nostra festa.

Canebola è viva, Canebola è cosciente che il tempo della repressione e della snazionalizzazione è definitivamente tramontato e che una nuova era basata sulla parità di diritti e doveri, basata soprattutto sull'identità reale dell'uomo libero, deve cominciare e deve avere come finalità il riconoscimento della nostra minoranza nazionale slovena.

PIŠE PETAR MATAJURAC

Dragi brauci!

Telekrat vam napišem njeke debele an drobne o votacionah an o drugih rečeh, ki sem jih zvjedelu u zadnjem cajtu, pred volilno an po volilni kampaniji.

Za tele zadnje votacione ni bluo takuo velikoga arijuvila, ne kričeče propagande, kot na drugih, prejšnjih votacionah. Tuole ste zamerkali tudi vi. Razni aktivisti so djelali telekrat buj na tiho. Zdjelo se mi je, da se njeke kuha, njeke cvre al pa peče pod pepelom. Rezultati so pokazali, da se je rjes njeke skuhalo an speklo. Spekla se je takuo debela pečenka, da adni jo njeso še mogli požrjet an kadar jo bojo požarili, bo muoralo pasat puno cajta, prej ko jo prebavijo (digere).

Čeglih ni bluo velike propagande, sem pa ču po vaseh an dolinah tarkaj objub, da če bi jih sada use realizirali, bi mi živjeli buojš ku usi judje na svjete.

Živjeli bi u zlatu, cedila bi se nam med an mljeko. Naši judje pa so bli na tajšne objube navajeni, bili so jih že presit, zatuo njeso vjerval tistim, ki so jih trobili. Votali so za može, ki so manj sposobni, buj kopac za djelo.

Drugi dan po votacionah sem šu po nediški dolin. Ustavu sem se u Podbonescu.

Skarbjele me je, če je biu izvoljen, če je biu elet socialdemokrat, meštri Blasutig,

podpredsednik Nediške Gorske Skupnosti, kateri je kondicioniral z desne DC, da ni paršlo zapisano nič u statut Skupnosti za obrambo našega jezika in kulture. Nedižuc so mi provjedali, da je biu zavarjen, da je biu meštri «bočjan». «Kakuo je sparjeu poraz?» sem jih uprašu. Njeke lažnik mi je odgovoriu, da so ga pejali u špitu. «Zaki?» sem ga uprašu. «Zatuo, ker se mu je žuč arzlila!» mi je jau. Nu, pa ni bluo takuo. Rjesni judje so mi povjedal, da jo je parjeu s filozofijo

an da je jau svojim parjate-ljam, da muora znati tudi zgubit.

Pred votacionmi se je čulo narbuž debele u rečanski dolini. U Sv. Ljenartu so se preganjali al bi uzeli al bi ne uzeli na listo DC profesorja Augusta Lauretiča. Mislili so, da je nevaren človek, ker je biu vič cajta predsednik kulturnega društva «Rečan». Zahtevali so od njega, da bi zatajju «Rečana», kot Sv. Petar Boga. Potle je premagala use dobra pamet. Nič ni zatajju. Biu je kandidat an malo je manjkalo, da ni ratu šindak.

U mojem predvotacionem potovanju sem se pomaknu do Klodiča.

Gor sem ču narbuž debele, žalostne in vesele. Povjedali so mi, da so predložene dvje liste, ki se potegujejo za komun: DC in «Rinnovamento».

«Če ne bote votali za DC, vam uzamejo penzion. Izgnali vas bojo iz «Fanfanijevih» hiš.» so strašli judi. «Če bo dobila lista «Rinnovamento», pridejo dol Jugoslovani.» so pravil Garmičanom.

«Tle bo huda.» sem pomislu, kadar sem se uraču nazaj. Težkuo sem čaku rezultate. Drugi dan po votacionah sem kupu giornal an sem videu napisano, da so u Grmeku, Sovodnjah, Srednjem an Prapotnem demokristjani zgubili komune.

Od strahu so se mi tresle roke, kadar sem tuole prebjeru. Parjeu sem se za lase. «Kaj bo sada?» sem se uprašu. «U štirih komunah smo zgubili mamo, ki je trideset ljet takuo lepuo skarbjela za nas, da nam ni nič manjkalo.»

Se njesam mu dati miru. Pobrau sem se u Klodič, da bom videu an ču, kaj pravijo judje. Na čjesti sem sreču dva jugoslovanska automobila. «Aha, jih imamo že tle!» sem pomislu an se prestrašu. Potle so mi povjedali, da so bli navadni turisti, pa nje-

sam vjervu. Su sem naprej an paršu u Klodič. Malomanj usi judje so bli veseli. Riedko kajšnemu se je garbala koža.

Kaj se veselite? Kje so Jugoslovani? sem jih uprašu. Začudeno so me pogledali. «Veselimo se, ker je dobila naša domača lista. Pij z nami, pij, Petar Matajurac. Veseli se z nami tudi ti!» so me vabili.

«Al so preložili konfin?» sem jih še uprašu.

«Kajšan konfin? Si neuman!» so se razjzili.

«Pa pensione so odvzeli judem?»

«Ne. Tiste grožnje ne za-ležejo vič!» so mi zauekali. Jest jim njesam vjervu. Su sem do konfina, da bi videu, če rjes stoji tam, kjer je biu.

Kakuo sem biu veseu, kadar sem videu, da ni biu pre-maknjen. Potle sem paršu spet u Klodič an domačini so mi povjedali, da za konfin sta se kregala samuo dva kandidata od DC, Mohorin an Juožul, a da sta ratale nazaj dobra parjatelja potle, ko je Mohorin uarnu Juožulnu masasnuovo taj. Veselo sem se ga napiu an nasme-jau. Smejau sem se tudi kadar sem sreču Pavla Koko-čovega iz Hostnega, ki mi je tole povjedu: «Po dugem cajtu sma se spet videla z Renzam Žnidarjovim iz Topolovega. Šla sma pit. «Kje djelaš» sem ga uprašu.

«Dol, kjer parste rježejo!» mi je odgovoriu, uzdignu roko an pokazu, da mu manjkajo trije parsti.

Zatuo, ker sem se smeja-u, se mi je potle huduo zdjelo, ker se ni za smejat.

Vidim zmjeraj vič naših mladih judi brez parstu, posebno tiste, ki hodijo djelat u fabrike, u Manzan. Dol parste rježejo, ker ni sigurnosti na djelu.

Renzo Žnidarju je imeu ražon.

Vas pozdravja vaš

Petar Matajurac

Dato l'interesse suscitato dall'articolo «Sei libri parlano di noi», pubblicato dal nostro giornale, riteniamo fare cosa gradita ai nostri lettori ed ai nostri amici indicare le librerie in cui sono reperibili, tutti o in parte, i libri suddetti. Logicamente i libri sono a disposizione pure in altre librerie, oltre a quelle citate.

Zaradi precejšnjega zanimanja, ki ga je vzbudil članek «Sei libri parlano di noi» (Sest knjig govori o nas), objavljen v našem listu, mislimo, da napravimo dobro uslugo našim bralcem in prijateljem, če jih seznanimo s knjigarnami, kjer lahko nabavijo navedene knjige. Razumljivo, da so knjige na voljo tudi po drugih knjigarnah.

Librerie / Knjigarne:

Tarantola, Via Vittorio Veneto - Udine

Arti Grafiche Friulane, Via Treppo 1 - Udine

Libreria Friuli, Largo dei Pecile - Udine

Libreria Carducci, Piazza XX Settembre - Udine

Libreria Moderna Udinese, Via Cavour 13 - Udine

Libreria Bront - Cividale

Libreria Triestina - Tržaška Knjigarna, Via S. Francesco - Trieste

Libreria Cattolica - Katoliška Knjigarna - Gorizia

Il «NOVI MATAJUR» è in vendita nelle seguenti edicole a Udine:

«NOVI MATAJUR» je v prodaji v naslednjih knjigarnah v Vidmu:

Edicola Via Vittorio Veneto, 5

Edicola Via Gorgi, 1

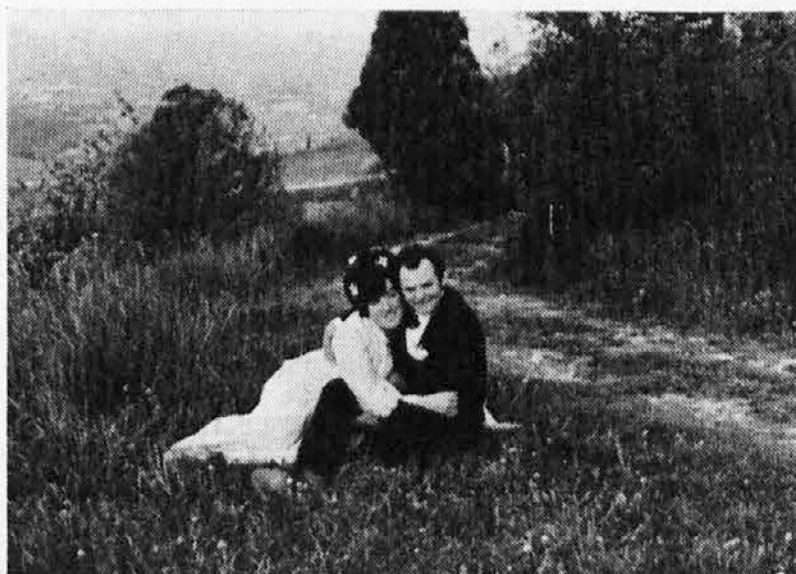
Edicola Via Aquileia, 38

Podbonesec

DOL. MARSIN

V soboto, 3. maja, sta se poročila v Dolenjem Marsinu Ierep Eda in Carlo Sarafini iz Petjaga. Na poroko je bluo povabljenih puno parjatelju an znancev. Ližova harmonika je godla cjeu dan an do pozne noči.

Novoporočencema voščimo puno zdravja an veselja u skupnem življenju.

Ne samo v postelji, tudi na zeleni trati je lepo varvat nevesto. Na sliki novoporočenca Eda in Carlo.

KAJ SE JE ZGODILO PO NAŠIH DOLINAH

GRMEK

PLATAC

Rjes je, kar pravijo naši stari judje: «Če je človek dobar, ga prej smart pobe-re». Guido Vogrig - Mlinarju iz Platca je spadajo med te dobre judje. «Se tičju bi ne bio zmotu vode». So pravli o njem, a neusmiljena smart ga je pobrala še mladega, ko je biu še takuo potrjeban za njega tri male čičice, za mlado ženo, za starega an bunega tata, pru takuo za staro an bunu mater. Imeu je 53 ljet.

U torak, 17. junija, je paršu iz Zvicere telegram. Po naših dolinah smo že navajeni na take telegrame. Ko pridejo iz sveta, ne naznajo nič dobrega. U telegramu, ki ga je dobila družina u Platca, je bluo na kratko zapisano, da Guida ni vič med živimi. Umaru je na hitro, zvečer, ko je končal djelo. U Zviceri je djelu devet ljet in takuo pomagu svoji številni družini. Ko smo ga videli zadnjič doma za božične praznike, nam je jau, da bo napravu gor še eno ljetu, da se potle uarne za zmjeraj. Djelu je blizu Zuriga. Varnu se je, buožac, za zmjeraj, a ne živ. Parpejali so ga domov in njega pogreb je biu na Ljesah u petak 20. junija.

Rajnkega Guida bomo usi ohranili u ljepem spominu. Družini izrekamo naše globeke sožalje.

Rajnik Guido Vogrig iz Platca

HOSTNE

U četartak, 29. maja, smo imjeli noviče u naši vasi. Jole Floreancig je poročila Marja De Mea iz Čedada. Mlademu paru želimo use dobro.

KLODIČ

Dne 7. junija sta se poročila naša vaščanka Nives Vogrig in Qualizza Giuseppe, rojen u Sv. Ljenartu, a živi u Vidmu že puno cajta. Novičam želijo dosti sreče žlahta in parjatelj.

KOLONIJE ZA OTROKE

Ljetos bo šlo u kolonijo u Lignan 12 otuok iz naše vasi, 8 skuoze šuolski patronat, 4 na špeže komun.

SEUCE

U torak, 10. junija, je na hitro umaru naš vasnjak Erminio Gus - Lukežinu po domače. Star je biu 52 ljet. Njega pogreb je biu u srjedu, 11. junija, na Ljesah.

NOVICA IZ KANADE

U soboto, 28. junija, sta se poročila na Stari gori Izidor Trusgnach in Luiza Radošević. On je naš vasnjak, a živi in djela u Kanadi že puno ljet. Dol je spoznu novičo, ki je hrvatske rodovine. Njeni starši so doma iz Rijeke.

Na Stari gori je bluo tisti dan rjes lepuo. Okuole noviču se je zbralo puno žlahte an parjatelj, posebno pevcev, saj je biu tudi Izidor vič ljet u pevskem zboru u Grmeku, ko je biu še doma. Ob svečanosti so zapjeli pevci u cjerkvi vič parložnostnih naših pesmi.

Na večerjo, ki je bla u Ronkah pri Tavorjani, je bluo povabjenih nad stuo judi. Za veselo razpoloženje in razvedrilo sta poskarbjele Bepu Namor an njegova hči iz Krasa pri Dreki. Takuo sta lepuo godla, da so sarbjele pete use, te mlade in te stare. Ob dobrem kozarcu vina je začela odmevati tudi naša pesem. Izidorju, ki je naročnik Novega Matajurja u Kanadi, in njegovi gospi Luizi želimo puno zdravja in sreče u njih skupnem življenju.

LJESA

ZIBJELKA U KATINCNI HISI

Mlademu paru, Bepu Canalazu an Elviri, se je rodila u čedadskem špitalu u soboto 28. junija pru ljepa čičica. Ob rojstvu je pezala 4 kg. an 200 gramu. Mama Elvira an parvorojenka se do bro počutita.

SV. LJENART

KOSCA

VESELJE U TOMASETICEVI OŠTARIJI

Po oštarijah je vičkrat veselje, posebno u tistih, kjer prodajajo dobro vino, a tle se ne gre za veselje klientu po popivanju, pač pa za pravo družinsko veselje. Mlademu paru, Franku an Joli Tomasetig, se je rodila hčerkica.

Mala Simona je ob rojstvu «zapisala»: «Dugo ste me čakali, pa sem le paršla!». Želimo ji puno zdravja an sreče u življenju, ki ga ima pred sabo.

Pravijo, da od kar se je Franku rodila čičica, je ratu še buj velik.

SKRUTOVO

NA INICIATIVO KULTURNEGA DRUSTVA «VALLI DI SAN LEONARDO» KONFERENCA P. RENZA OSGNACHA O MOZAMBIKU

Misijonar Renzo Osgnach iz Ošnjega je preživel 11 ljet u bivši (ex) portugalski koloniji in zato so se voditelji kulturnega društva (Circolo culturale Valli di S. Leonardo) odločili, da ga povabijo u svojo sredino, da napravu konferenco o Mozambiku. Gospuod Osgnach, ki je sada začasno doma, je sparjeu

Misijonar Renzo Osgnach med konferenco o Mozambiku v Škrutovem

z veseljem vabilo. Napravu je konferenco u torak 24. junija, glih na predvečer proglasitve neodvisnosti te nove afriške države. Tema njegovega predavanja je bila: Mozambik večraj in danes.

Lepuo je bluo poslušat misijonarja Osgnacha. Najprej je analiziru zgodovino (štoria) Mozambika, to je dežele, ki so jo bli odkrili Portugalci, potem jo pa vojaško okupirali. Številni upori proti portugalskim kolonialistom so pričla, da je želeu ta narod zmjeraj frajnost. Zadnji oborožen upor, ki je pripeljal deželo do neodvisnosti, se je začeu pred 11. leti in ga je vodila fronta za osvoboditev FRELIMO.

«Namjen useh kolonialistov je izkoriščanje (šfrutovanje) podjarmljenih narodov in ljudi», je dejau govornik, «a portugalski kolonialisti so bli od useh narbuju strupeni, zatuo je pru, da so se jim uparli».

Gospuod Osgnach je obogatju konferenco s pripovedovanjem dogodkov, ki jim je biu sam pričla. Natuo je povjedu, da je biu Frelimo parpraujen na dolgoletno borbo, da pa je gverila v bivših kolonijah ošibila Salazarjev in Gaetanov fašistični režim. Portugalska je morala dajati za vojsko 50% od svojega državnega proračuna. Paršlo je do državnega udara in Lizbona je priznala pravico do neodvisnosti tudi Mozambiku.

«Nova afriška republika bo krenila na pot socializma», je še dejau govornik in nadaljeval: «V Mozambiku bo vladala ljudska demokracija. Zagotovljena bo svoboda, frajnost veroizpovedi, brez privilegijev, kakor jih je imela do sada katoliška vjera. Zagotovljena bo svoboda usem plemenom in etničnim skupinam. Podpirala bo njih kulturni in ekonomski razvoj. Nova republika zagotavlja enotnost, boj proti tribalnim rivalitetam, proti analfabetizmu in alkoholizmu. Prosla bo za pomoč use dežele sveta, a ne na škodo svoje neodvisnosti.

Frelimo razpolaga z dobrimi, sposobnimi kadri, ki so bli izšolani v dolgoletnem boju, po hostah, na osvobojenem ozemlju, pa tudi v drugih, posebno u socialističnih deželah in računa lahko na široko podporo naroda».

Na koncu je misijonar Osgnach odgovarju na številna uprašanja in razvila se je bla živahna diskusija. Njegova konferenca je bila res interesantna, posebno za nas, ki se muoramo u civilizirani Italiji še vedno boriti, da se nam prizna frajnost do kulturnega razvoja.

SOVODNJE

MATAJUR

U soboto, 28. junija, sta si objubila večno zvestobo naša vasnjanka Pasqualina Gosgnach in Feletig Gianfranco iz Čedada.

Parjatelj an žlahta jima želijo puno sreče an veselja.

SPIJETAR

ZA SENJAN NASEGA PATRONA STIRI DNI PRAZNOVANJA

Ljetos smo u Špjertu lepuo počastili našega patrona. Praznovali smo štiri dni: u petak, soboto, nedeljo an pandjejak. U petak so nam lepuo pjeli pjeuci od «Rečana», iz Sv. Ljenarta, «Nediški puobi», solista Franko Kukovac in Adria Gujon. Veselili so nas z ramoniku Anton Birtič in Ližo Juša iz Petjaga. U nedeljo se je zbralo narvič judi okuole konkorša «Moja vas». Pru lepuo so pjeli pjeuci iz Dolenjega Barnasa, ki so zbrani u zboru «Pod lipo». Rezijani pa so nam plesali njih stare plese.

Komitat za praznovanje Sv. Petra je biu parpravu puno ljepih reči. Škoda, da je nadlegavu daž. Tisti, ki so paršli plesat, so se žalostno varnili damu. Godci niso mogli raztegniti ramonike.

ČENEbola

SENJAN SVETEGA IVANA

U soboto in nedeljo 29. junija so praznovali u Čeneboli senjan Sv. Ivana.

U nedeljo so pripravili celo kulturni program. «Nastopili so Beneški godci» z Antonom Birtičem ter pevca Franko Kukovac in Adria Gujon. Zvečer je godu za ples ansambel «Kraški odmevi» iz Doberdoba. Senjan so organizirali vaščani in Zveza slovenskih emigratov iz Benečije. Na praznovanje je paršlo puno judi, posebno u soboto, ko so iz Čenebole gledali avtomobiloski «Rally» Vzhodnih alp. Škoda, da je no malo nagaju daž.

DREKA

K R A S

U soboto se je zbrau na Krasu stari komunski kosej. Gospodu Birtiču, ki je biu povišan za monsignorja, je izročiu šindak Namor pargameno z zlato medaljo. S tem so se mu želeli oddolžiti za nad tridesetletno službo in za obrambo naše etnične skupnosti u dreški fari. Za to priložnost so konselirji čestitali tudi šindaku Namorju, ki je biu pred kratkem imenovan za kavalirja, za posebne zaluge in za delo, ki ga je opravu u dre-

PARVI TRIJE NASI NOVI ŠINDAKI

U Grmeku je biu imenovan za novega šindaka ing. Fabio Bonini, eden izmed glauinuh pobudnikov za ustanoviteu kulturnega društva «Rečan». Biu je nosilec liste Obnove «Rinnovamento». Bonini ima 35 ljet.

Parvikrat u zgodovini, u štörji garmiškega komunuma imajo za šindaka laureaneega človjeka. Za Boninija je glasovalo 13 od 15 konselirju.

Po izvolitvi je napravu novi šindak kratak govor. Zahvalu se je usem judem garmiškega komunuma za veliko zaupanje, da so votali za njega listo u tako velikem številu. Zahvalu se je prejšnjemu šindaku an konselirjem za opravjeno djelo. Prosu je za kolaboracion use judi dobre volje. Na koncu je jau: «Dobra bo usaka pomuoč, ki bo paršla od zunaj, a naše velike probleme bomo muorali rešit z našimi močmi. Rešiti bomo muorali našo skupnost, ki je u veliki nevarnosti, posebno zavojto emigracije».

U Srednjem so imenovali novega šindaka že u soboto, 28. junija. Izvoljen je biu socialdemokrat Lucijan Šaligoj iz Oblice. Star je 36 ljet. Šaligoj je biu puno ljet emigrant u Zviceri, sada pa djela gradbenik na svojo roko. Pozna lepuo naše probleme in probleme emigracije.

Tudi komunski kosej u Sv. Ljenartu je izbrau novega šindaka. Izvoljen je biu dr. agronomije Renato Osgnach iz Ošnjega. Tudi u Sv. Ljenartu je parvikrat na varhu komunskega koseja laurean človek.

Ing. F. Bonini, novi šindak grmiškega komunuma se takoj po izvolitvi zahvaluje ljudem za zaupanje

PODATKI O NOVIH KONSEJIH U NEKATERIH NASIH KOMUNAH KOMUNSKI SVETI NISO SAMO OBNOVLJENI, PAČ PA TUDI POMLAJENI

Mislimo, da napravimo lepo rječ za naše brauce, če napišemo nekaj podatkov o nekaterih novih komunskih svetih. Tuo mislimo napraviti za use komunuma in tisti, ki ne pridejo sada na varsto, bojo paršli pa u drugi številki.

Že iz parvih štirih komunov in sicer Dreka, Grmek, Srednje in Sv. Lenart je razvidno, da so se komunski sveti, ne samuo obnovili, pač pa tudi pomladili. Lepo in pozitivno je, da si preuzemajo mladi judje odgovornost za vodenje naših komunov. Z mladimi judmi pridejo na varh nove, mlade to si usi iz sarca želimo, ker nekatere ideje starih judi so bile rjes stare in nam niso djelale prevelike časti.

Začnimo z Dreko. Pregledali smo staruost starih in novih konselirju. Na koncu mandata je imjelo prejšnjih 15 konselirju skupaj 784 ljet. Pouprečna (media) staruost konselirju je bla 52 ljet. Od zadnjih 15 konselirju jih je 8, ki so bli parvikrat izvoljeni. Tuo se pravi, da so rjes novi. Usi skupaj imajo 585 ljet. Njih pouprečna staruost je 39 ljet.

U Grmeku so imjeli prejšnji konselirji ob zapadu mandata skupaj 666 ljet, sedanji pa 484. Pouprečna staruost prejšnjih je bla 44 ljet, sedanjih pa 32 ljet. Od sedanjih 15 konselirju jih je 14 popunoma novih. Tuo se pravi, da so bli parvikrat izvoljeni. Najstarejši konselir, Chiabai, edini od prejšnjega koseja, ima 41 ljet. Prejšnji šindak, Zufferli, se ni kandidiral.

U Sv. Ljenartu je imjelo 15 starih konselirju ob zapadu mandata skupaj 810 ljet. Njih pouprečna staruost (media) je bla 54 ljet. Sedanji konselirji imajo skupaj 598 ljet in njih pouprečna staruost je 39 ljet. Od sedanjih 15 konselirju jih je 13, ki so bli parvikrat izvoljeni u komunski kosej.

Dosedanji šindak Sidar se in kandidiral.

U Srednjem imamo u sedanjem komunskem svetu 9 konselirju, ki so bli parvikrat izvoljeni. Prejšnji šindak, Predan, bo od sada u opoziciji. Ob zapadu mandata so imjeli stari konselirji skupaj 631 ljet. Njih pouprečna staruost je bla 4 ljet. Sedanji konselirji imajo skupaj 570 ljet in njih pouprečna staruost je 38 ljet. Pruzapru u Srednjem njeso pomladili komunskega koseja. Računati muoramo, da kadar so preuzeli komun stari konselirji pred petimi ljeti, so imjeli usi 5 ljet manj, kar znaša skupno 75 ljet. Tuole se pravi, da so imjeli usi skupaj eno ljetu manj kot sedanji.

Kot smo povjedali u začetku, bomo u prihodnji številki Novega Matajurja podobno opisali se ostale naše komunske koseje.

«RALLY» PO NEDISKIH DOLINAH

Od sobote na nedeljo ponoči je štrašnuo «garmjelo» po naših dolinah. Na stuotke an stuotke avtomobilov, tistih, ki so se udeležili internacionalnega Rallya in drugih je krožilo po useh poteh. Še dobro, da ni paršlo do kajšne nesreče.

Ta avtomobilska gara, ki jo je organiziru ACI iz Vidma, je partegnila u naše vasi puno judi iz useh kraju, daž pa je prekrižu oštirjam račune, takuo da ni bluo velikega zaslužka.